

Reflecties bij het standpunt van het Vaticaan omtrent homoseksualiteit

Stem van Leuvense moraaltheologen

© M-SUR - Adobe Stock

🔥 Nathan Rijnders en Vincent Orroi, [Wij zijn zeer welkom in onze parochie](#) (De Standaard, 18 maart 2021)

🔥 Anne Vandenhoeck, [Waarom houdt het Vaticaan vast aan zijn standpunt dat homoseksualiteit "een ongerijmdheid" is?](#) (VRT NWS, 16 maart 2021)

We interviewen **Roger Burggraeve, Ilse Cornu en Thomas Knieps-Port le Roi**, verantwoordelijken voor het vak **Christelijke seksualiteits-, huwelijks- en gezinsethiek** aan de **Faculteit Theologie en Religiewetenschappen, KU Leuven** naar aanleiding van de verklaring van de **Congregatie voor Geloofsleer** van het Vaticaan dat in de katholieke kerk **geen zegeningen** mogen gebeuren van verbintenissen **tussen partners van hetzelfde geslacht**

1. We kennen de verklaring van de Congregatie van de geloofsleer vaak alleen via de pers. Maar wat staat er precies in de tekst zelf en wat is er zo aanstootgevend aan?

Wat staat er in de tekst?

Eerst en vooral gaat het niet over een verklaring van de Congregatie voor de Geloofsleer. Het gaat enkel over een responsum, dat is: een antwoord op een vraag. In dit geval ging het over een vraag die vanuit de Duitse bisschoppensynode kwam: mogen we holebi-relaties zegenen? Het antwoord van de Congregatie daarop is: negatief. Zegenen betekent goedkeuren en het goede toewensen. Dat kan de kerk volgens het responsum niet doen met situaties en relatievormen die objectief in strijd zijn met het plan dat God heeft neergelegd in de schepping. Homoseksuele relaties zijn - zelfs als ze duurzaam zijn - ongeordend en ongeregeld en dus zondig.

Het responsum zegt wel nadrukkelijk dat mensen met homoseksuele neigingen met alle respect, begrip en fijngevoeligheid verwelkomd moeten worden. Alle vormen van geweld of discriminatie moeten vermeden worden en mogen op geen enkele manier gelegitimeerd worden. De homoseksuele oriëntatie op zich is namelijk geen zonde. Deze elementen herhaalt de kerk al enkele decennia in haar teksten.

De homoseksuele oriëntatie op zich is namelijk geen zonde.

Wat is er zo aanstootgevend?

Een belangrijk punt is dat het *responsum* niet alleen aanstoot veroorzaakt heeft bij mensen die niets (meer) met de kerk te maken hebben, maar vooral ook bij vele christenen, gelovigen en mensen die in de kerk geëngageerd zijn. Sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) en bijzonder sinds de encycliek *Humanae vitae* (1968) weten we dat de grote meerderheid van gelovigen de traditionele leerstelling van de kerk over delicate thema's zoals contraceptie, hertrouw na scheiding, ongehuwd samenwonen en – meer recent – homoseksualiteit niet meer aanvaarden. De tijd dat deze tegenspraak tot veel beroering leidde, is al lang voorbij. Waarom dan nu deze opschudding?

We zien drie elementen: ten eerste de manier waarop over zonde gesproken wordt, ten tweede het feit dat persoon en relatie teveel van elkaar onderscheiden worden en tenslotte het redeneren vanuit een bepaalde invulling van de natuurwet. Deze drie aspecten lichten we graag toe.

Zonde van die zonde!

Dat de trouwe, wederkerige, duurzame en kwalitatieve liefdesrelatie tussen homoseksuele mensen zondig genoemd wordt, stuit bijzonder tegen de borst. Het *responsum* hanteert het begrip zonde op een massieve en bovendien ongenueanceerde manier, namelijk eenzijdig toegespitst op 'daden' los van intentie en gezindheid, doel en zin, context en omstandigheden.

We hebben theologisch en kerkelijk al een hele weg afgelegd in ons denken over relaties en seksualiteit. Sedert het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) groeide veel meer aandacht voor duurzame relaties, voor de verbondsliefde en dus voor de kwaliteit van samenzijn als 'intrinsieke waarde'. Het kan daarom niet dat de relatie tussen twee mannen of twee vrouwen die goed voor elkaar zorgen, die trouw en liefdevol zijn, die in wederkerigheid en duurzaamheid willen samenleven en vaak ook samen kinderen opvoeden objectief onterecht genoemd wordt.

Volgens het *responsum* kunnen trouwens ook niet-homoseksuele relatievormen in de buurt van het huwelijk (bijvoorbeeld ongehuwd samenwonenden of mensen die na een scheiding met een nieuwe partner samenwonen of burgerlijk huwen) niet gezegend worden. De postsynodale exhortatie *Amoris Laetitia* (2016) bracht daarin nochtans - voorzichtig maar ondubbelzinnig - een andere benadering op gang en kijkt wel naar kwalitatieve aspecten in niet-huwelijkse relatievormen.

Het kan daarom niet dat de relatie tussen twee mannen of twee vrouwen die goed voor elkaar zorgen, die trouw en liefdevol zijn, die in wederkerigheid en duurzaamheid willen samenleven en vaak ook samen kinderen opvoeden objectief onterecht genoemd wordt.

Ik ben wie wij zijn

Het *responsum* maakt onderscheid tussen personen en hun relatie: individuele homoseksuele personen kunnen gezegend worden, hun liefdesrelatie niet. Maar als de mens – niet alleen vanuit de ervaring en vanuit de menswetenschappen, maar ook vanuit het bijbels-christelijk mensbeeld, vanuit de christelijke theologie, ethiek, spiritualiteit en liturgie – gezien wordt als een fundamenteel relationeel wezen, dan behoort ons relationeel leven per definitie ook tot de essentie van wie we zijn als persoon. Dat inzicht is trouwens de kern van het integraal-personalistisch mensbeeld. Een uitspraak doen over relaties van mensen is dus altijd ook een uitspraak doen over het wezen van mensen. De relatie van homoseksuele mensen niet honoreren en zelfs als zondig bestempelen, betekent daarom ook een uitspraak over hen als persoon. We kunnen 'persoon' en 'relatie' niet zomaar uit elkaar halen. Het *responsum* benadert de vraag of homorelaties gezegend kunnen worden vooral als een abstracte vraagstelling en probleem. Er wordt voorbijgegaan aan het feit dat het gaat over concrete mensen van vlees en bloed en over hun intieme leven en dat deze tekst hen daarom zwaar kan kwetsen.

We willen een kerk die mensen nabij is in hun groei naar intieme en duurzame liefde, in hun eigen gestalte. Paus Franciscus noemt dat een 'logica van de barmhartigheid en onderscheiding' (AL 307-312). Die kerk moet niet alleen ethisch nabij zijn, maar ook met genade en genezing. Dat lezen we niet in het *responsum* en dat is een gemiste kans. Het *responsum* verbergt zich achter een bepaalde interpretatie van de leer van de kerk "om plaats te nemen op de stoel van Mozes" en "morele wetten toe te passen, alsof het stenen zijn om naar mensen te gooien" (AL 305).

De kerk heeft geen of nauwelijks problemen met de zegening van voorwerpen of individuele personen. Zegenen betekent dat je 'iets goeds' wilt zeggen, dat je iemand het 'beste' en het 'geluk' toewenst. Daarom bevestigt het *responsum* – terecht - nog eens dat 'God elke mens bemint en de kerk hetzelfde doet'. Anders wordt het volgens het *responsum* in het geval van intieme en seksuele verbintenissen buiten het huwelijk, zeker van personen van hetzelfde geslacht. De kerk ontzegt dus aan deze relaties 'alle goeds', 'alle geluk' en zelfs Gods liefde per se. Of zoals Ignace Verhack in *Tertio* (24-03-2021, nr. 1.102) nauwkeurig formuleert: "...de rooms-katholieke kerk ontzegt aan de lichamelijke liefdesbeleving van niet-hetero's alle objectieve, religieuze en nu ook liturgische legitimiteit". Gelovige homoparen willen voluit hun relatie beleven onder Gods zegen maar ze worden daarin tegengehouden. Gezegend worden is meer dan erkend worden. Het betekent expliciet opgenomen worden in het goddelijke gebeuren. Daaruit ontvangen mensen ook kracht tot overgave, engagement en groei. Zo kunnen ze het goddelijk gebeuren op een eigen wijze mee incarneren, in vermogen én in kwetsbaarheid.

Gezegend worden is meer dan erkend worden.

Natuur-lijk! Of niet?

Het *responsum* zegt dat de kerk niet de macht heeft om holebi-relaties te zegenen. Die onmogelijkheid wordt gelegitimeerd vanuit de natuurwet. Die wordt op haar beurt gefundeerd in een bepaalde lezing van de twee scheppingsverhalen. Maar naast en na de scheppingsverhalen zijn nog andere theologische, liturgische, ethische, spirituele en relationele benaderingen van huwelijk en seksualiteit mogelijk, bijvoorbeeld vanuit de Verbondsgedachte, vanuit de Heilige Geest, vanuit de eschatologie.

Het *responsum* biedt bovendien een enge, biologische en gesloten interpretatie van natuurwet en schepping. Het taalgebruik klinkt daardoor autoritair en clericaal. Het *responsum* gaat op de plek van God staan. Het lijkt alsof de opstellers van de tekst perfect weten wat God gepland en gedacht heeft. Daarom zegt het dat de kerk homoparen niet *kan* zegenen. Dat is een vorm van spirituele *bypassing*: bepaalde religieuze, theologische, spirituele en bijbelse concepten worden gebruikt om andere of dieperliggende kwesties niet aan te pakken. Het lijkt alsof het *responsum* vergeet dat naast Bijbel en Traditie ook menswetenschappen en ervaringen, die door de rede getoetst en ontwikkeld worden, tot de fundamentele bronnen van moraliteit en van moreel oordelen en handelen behoren en daarin een onvervangbare rol spelen.

Het concept natuurwet moeten we breder opvatten dan enkel fysicalistisch. Die ruimere opvatting zegt dat ieder mens als geschapen, dynamisch en historisch wezen zelf én in dialoog en in relatie met andere mensen de wereld kan ontdekken vanuit eigen ervaringen en redelijke inzichten. We zijn niet enkel aangewezen op de Openbaring die van bovenaf en van buitenaf op ons afkomt om te ontdekken wat menselijk is in relaties, seksualiteit en liefde. Als de kerk de inzichten van de humane wetenschappen en de steeds doorlopende ervaring van de mens (zowel individueel als collectief) niet ernstig neemt, riskeert ze dat de waarheid – die ze sinds de negentiende eeuw meent in pacht te hebben – naar een 'onwaarheid' kantelt.

Dan komt het oude supranaturalisme weer om de hoek kijken. Dat zou dan duidelijk maken dat er bepaalde realiteiten – in dit geval homo-relaties – zijn waarmee God niets vandoen heeft of wil hebben. Maar christenen zoeken naar God en ervaren Hem vanuit hun incarnatorisch geloof en vanuit een positieve visie op seksualiteit en liefde in alle aspecten van hun leven. Geen enkele dimensie van ons bestaan is principieel van God los en dus uitgesloten van zegening.

2. Er zijn mensen die zeggen dat de kerk al altijd op die manier over homoseksualiteit denkt en dat er dus niets nieuws is onder de zon? Anderen beklemtonen dat de recente verklaring in tegenspraak is met de nieuwe koers die het Vaticaan, en de paus in het bijzonder, voert in deze thematiek. Wat is uw analyse?

Verschuiving in het denken over homoseksualiteit sinds de jaren vijftig

In de traditionele visie van de kerk is er wel degelijk een verschuiving geweest in het denken over homoseksualiteit. Sinds de jaren 1950 aanvaardt de kerk dat de homoseksuele geaardheid op zich geen zonde is. Ze erkent de wetenschappelijke consensus dat mensen niet kiezen voor hun geaardheid, maar dat die een gegevenheid is die in de meeste gevallen onveranderlijk is. Wanneer de kerk hier de bevindingen van de psychologische wetenschappen toeliet – namelijk dat de homoseksuele geaardheid een voorgegeven feit en geen keuze is – beroept ze zich dus op dat breder en correcter begrip van de natuurwet dat we hierboven al toelichtten.

Die erkenning van de homoseksuele geaardheid zorgde ervoor dat homoseksuele mensen vanuit de kerk niet meer gecriminaliseerd of gediaboliseerd werden. Net als iedereen verdienen holebi's respect en mogen ze nooit het slachtoffer worden van geweld of discriminatie. Hun fundamentele menswaardigheid wordt onderstreept. Dat is geen luxe in landen en continenten waar wegens culturele tradities holebi's nog al te vaak als tweederangsmensen behandeld worden.

Kerkelijke teksten maken sinds de jaren zeventig van vorige eeuw duidelijk het onderscheid tussen de homoseksuele oriëntatie aan de ene kant en het homoseksuele gedrag aan de andere kant. De homoseksuele mens wordt erkend en gerespecteerd, het homoseksuele gedrag wordt afgekeurd en als zondig beschouwd. Op dat tweede punt handhaaft de kerk dus niet de bredere invulling van het begrip natuurwet maar valt ze terug op een biologisch voortplantingsdenken. Het *responsum* herhaalt dus gewoon wat de kerk al decennia over homoseksualiteit zegt, zonder aanpassingen, toevoegingen of verduidelijkingen.

In de traditionele visie van de kerk is er wel degelijk een verschuiving geweest in het denken over homoseksualiteit.

Verschuiving in het denken over huwelijk en seksualiteit meer dan vijftig jaar geleden ...

Nochtans evolueerde het kerkelijke denken over huwelijk en seksualiteit wel verder. Ervaringen en nieuwe inzichten uit menswetenschappen en theologie werden veel meer geïntegreerd. Het Tweede Vaticaans Concilie heeft dat proces versterkt en verdicht. In haar teksten spreekt ze veel meer over seksualiteit als verlangen, als erotiek, als betrokkenheid, als wederkerig genieten, als lichamelijke expressiviteit waardoor verbinding, verband en verbondenheid ontstaan. Lees hierover zeker de nummers 48-50 in de pastorale constitutie *Gaudium et Spes* (1965). Daarin worden de oude ideeën van het huwelijk als contract enerzijds en procreatie als primair doel van huwelijkse seksualiteit anderzijds de facto losgelaten, alhoewel nog niet volledig en nog niet ondubbelzinnig.

Natuurlijk blijft voortplanting een essentiële dimensie van de seksuele man-vrouw-verhouding maar Vaticanum II heeft toch duidelijk het accent verschoven naar een personalistische visie op seksualiteit. *Gaudium et Spes* vertrekt van het huwelijk als een verbond van leven en liefde (nr. 48) waarin seksualiteit een expressieve waarde krijgt. De lichamelijke beleving en het samen genieten kan aan dat huwelijksverbond van binnenuit een enorme kracht en duurzaamheid geven, ook zonder de uitwendige dimensie van vruchtbaarheid. In nummer 50 staat het zo: "Ook als de vaak vurige verwachting naar het kind wordt teleurgesteld, blijft het huwelijk standhouden als vaste levensgemeenschap en levensverbond en behoudt het zijn waarde en onverbreekelijkheid." In die zin is duidelijk dat 'seksuele vruchtbaarheid' niet meer enkel biologische vruchtbaarheid betekent maar relationele en sociale vruchtbaarheid in de brede zin. Dankzij het Concilie is onze kerkelijke visie op echtelijke liefde veranderd: seksueel-biologische verhoudingen zijn daarbij één aspect maar niet meer het enige fundament van exclusieve, trouwe en toegewijde relaties.

Die positieve en geïntegreerde kijk op huwelijk en seksualiteit is dus een reële ontwikkeling in het kerkelijke denken. Dat vernieuwde – alhoewel toch al meer dan vijftig jaar oude! - theologische denken vind je niet meer terug in het *responsum*. Daar komt de oude leer weer op de voorgrond: seksualiteit, zelfs in het huwelijk, wordt blijkbaar toch weer gelegitimeerd vanuit de voortplanting, in plaats van de eigen waarde en waardigheid van seksualiteit te erkennen voor en vanuit het verbond.

... en nog eens aangescherpt vijf jaar geleden

Amoris Laetitia (2016) – zeker in hoofdstuk 4 – zit nochtans helemaal op de conciliaire lijn om liefdesrelaties in de eerste plaats van binnenuit te benaderen en dus te focussen op het verlangen van mensen om trouw, wederkerig, onverbreeklijk en duurzaam met elkaar om te gaan en samen te leven. Meer nog: *Amoris Laetitia* trekt die lijn verder door en verscherpt ze door de verbondsliefde te omschrijven als ‘unieke vriendschapsliefde’ (AL 120, 123, 125, 126, 133, 142, 154). Daarenboven spreekt *Amoris Laetitia* niet meer over zonde in het kader van niet-huwelijkse heterorelaties waarin de partners radicaal voor elkaar willen kiezen. Bij hen wordt gekeken naar het goede in het verleden en in het heden en naar groeikansen voor de toekomst. *Amoris Laetitia* wil mensen die leven in relaties ‘in de buurt van het huwelijk’ in hun groeiende liefde erkennen, bevorderen, nabij zijn, genezen en bevestigen. In nummer 297 lezen we daarenboven: “Ik richt me niet alleen tot gescheiden mensen en mensen in een nieuwe relatie, maar tot allen, in welke situatie zij zich ook bevinden” (AL 297). Concreet is dit bijgevolg ook van toepassing op homoseksuele relaties. Lees daarover het hoofdstuk ‘Duurzame liefde anders’ in het boek “Mag ik? Dank je. Sorry” van bisschop Johan Bonny, Roger Burggraeve en Ilse Van Halst (Tielt, Lannoo, 2016). Hun christelijke personalistische ethiek is precies de doordenking en uitwerking van die breed gedragen positief-geïntegreerde visie op relaties en seksualiteit die we lezen in *Gaudium et Spes* en in *Amoris Laetitia*.

Een weerbarstige zwerfsteen

Voor vele Westerse theologen is het helder dat deze benadering zonder meer ook op homoseksuele relaties van toepassing is, ook al maakt *Amoris Laetitia* zelf niet expliciet die link. Integendeel zelfs. In nummer 251 wordt een standpunt van de Congregatie van de Geloofsleer uit 2003 aangehaald, namelijk dat er geen enkele analogie bestaat tussen homorelaties en het huwelijk tussen man en vrouw. Dat harde citaat uit de officiële kerkelijke leer is een moeilijk en weerbarstig zwerfstuk. Het verhindert dat de kerk haar langzaam ontvouwende positieve visie op huwelijk, relaties en seksualiteit ondubbelzinnig verduidelijkt en verder ontwikkelt. Deze uitspraak doet ook enorm onrecht aan de ervaring van zovele trouwe homoparen. Geen enkele analogie zien tussen hun liefde en deze van heteroparen is heel wat anders dan zeggen dat we homo- en heterorelaties niet volledig mogen gelijkstellen, zoals *Amoris Laetitia* aanhaalt in nummer 52. Dit laatste meer genuanceerde geluid horen we dus in hetzelfde document, maar het wordt jammer genoeg in het *responsum* niet aangehaald.

Neemt de paus zelf een andere koers dan het *responsum*? Op 21 oktober 2020 ging *Francesco* in première op het filmfestival in Rome. De Russisch-Amerikaanse regisseur Evgeny Afineevsky maakte deze documentaire over de paus. Daarin spreekt Franciscus zich uit voor een burgerlijk samenlevingscontract van homoparen. Toch mogen we aan deze persoonlijke uitspraken geen grote doctrinaire waarde hechten. Op dat vlak zet de paus slechts zeer traag, zeer voorzichtig en zeer aarzelend enkele stappen.

3. Leerkrachten godsdienst voelen soms de moed zakken als ze nog maar eens over al deze (voor)oordelen van de kerk in gesprek moeten treden met leerlingen. Van hen wordt verwacht getuige te zijn vanuit de katholieke traditie. Hoe beleeft u diezelfde spanning als katholieke moraaltheoloog? En welk advies hebt u voor de duizenden godsdienstleerkrachten in Vlaanderen?

Verbondsliefde kent vele vormen en gezichten

Als moraaltheologen en als mens voelen we ons verantwoordelijke dragers van de evangelische inspiratie in de katholieke traditie. Sommige stromingen in de kerk claimen dat zij de enig juiste visie op de katholieke traditie hanteren. Dan doet het pijn en maakt het kwaad als sommige van de personalistische argumentaties beschouwd worden als ‘slecht katholiek’ of zelfs als ‘niet katholiek’. Onze personalistische en integraal-relatieve benadering van liefde, samenwonen, huwelijk, seksualiteit, vruchtbaarheid en gezin is ons dierbaar. In deze aanpak gaat het altijd over verbondsliefde in verschillende vormen en met verschillende gezichten.

In de verbondsliefde ontdekken we de kracht van de vriendschapsliefde die zich van binnenuit kan ontwikkelen en ook duurzaam kan worden. Het uitwendig ja-woord dat geliefden uitspreken tegenover elkaar of met de buitenwereld erbij is nog geen garantie dat het echt een jawoord wordt. Ze spreken het meestal pas uit als er al een hele relatiegeschiedenis aan vooraf is gegaan. Ook daarna moet het zich doorheen de tijd verder ontwikkelen. Tijdens het samenleven worden geliefden geconfronteerd met kwetsbaarheid, met mislukken en falen. Die belevingen moeten zij leren aanvaarden en integreren.

Lichamelijke intimiteit creëert een krachtige dynamiek

Altijd gaat het in de verbondsliefde als vriendschapsliefde ook over lichamelijke expressie en hoe we die waarderen. Als seksuele intimiteit enkel gefunctionaliseerd wordt in dienst van vruchtbaarheid binnen het huwelijk zitten we vast. Daarom is het zo belangrijk om de intrinsieke kracht van seksuele intimiteit te erkennen. Sedert *Gaudium et Spes* spreken we positief over seksualiteit en lichamen genieten. Samen genieten kan vele vruchten voortbrengen: van binnenuit heeft seksuele intimiteit een enorme kracht die duurzaamheid en onverbreekbaarheid doet ontstaan. Lichamelijke expressiviteit brengt dus een eigen betekenis en dynamiek binnen.

De verbondsliefde van een getrouwd heterokoppel dat een gezin sticht, heeft een heel eigen dynamiek en een heel eigen toekomstproject: door elkaar worden ze vader en moeder, door hun kinderen zijn ze voor altijd met elkaar verbonden. Dat huwelijk is niet het enige model van verbondsliefde, wel een bijzondere vorm. De kerk ziet die als basis voor het gezin en als draagkracht voor de samenleving en geeft die een eigen sacramentele dimensie. Het is goed dat de kerk deze specifieke relatievorm ontwikkelt en verdedigt. Maar het zou niet goed zijn als ze zich exclusief hiertoe beperkt alsof andere vormen van verbondsliefde niets zijn, zondig, verkeerd of niet bijdragen tot de kwaliteit van leven of van de samenleving. Het huwelijk is niet alles en andere vormen van verbondsliefde zijn niet niets. We pleiten voor een eerlijke onderscheiding van vele manieren om die te beleven als vriendschapsliefde. Die verschillen van én gelijken op elkaar. Differentiëren dus, niet egaliseren.

Loyaal en kritisch

Moraaltheologen hebben de taak en het mandaat om niet alleen loyaal maar ook kritisch te zijn. Daarom proberen we kerkelijke teksten en hun achtergrond eerlijk weer te geven. Tegelijk zetten we onze competenties in om dieper te kijken en teksten te ijken aan de evangelische inspiratie. We checken het onderliggende beeld van God, Jezus, de Geest, de kerk, de wereld en uiteraard de mens zelf. We checken of wat we horen en lezen in eenklank is met de nieuwste theologische en wetenschappelijke inzichten.

Daarom ook onze raad aan godsdienstleerkrachten: keer altijd terug naar de grote evangelische essenties van de personalistische ethiek als het gaat over huwelijk, relaties, intimiteit, seksualiteit en vruchtbaarheid zodat de positieve visie van Vaticaan II, verder ontplooid in *Amoris Laetitia*, niet in het gedrang komt.

4. Velen zijn ontgoocheld dat de paus dit document ondertekende of minstens liet passeren. Hoe schat u dat zelf in? Hoe vallen die verschillende tendensen in de kerk te begrijpen? Zie: [Vatican sources suspect Pope Francis was distancing himself from CDF statement on same-sex unions in address \(America Magazine\)](#)

We houden de verschillende **gezagsniveaus** van teksten, bestuursorganen en uitspraken voor ogen. Zo staat een postsynodale exhortatie als *Amoris Laetitia* bijvoorbeeld heel wat hoger dan een *responsum* van de Congregatie voor Geloofsleer. Dit laatste is geen pauselijke uitspraak met hoge autoriteit en al helemaal geen onfeilbare uitspraak of een standpunt van de kerk in haar geheel.

We checken daarnaast de **procedure** die tot een tekst of uitspraak leidde. Die toont welk kerkmodel gehanteerd werd: synodaal of autoritair, deductief of inductief, collegiaal of centralistisch. Onthoud dat in belangrijke kwesties altijd overleg gepleegd moet worden. Blijkbaar was dit hier te weinig of zelfs niet het geval.

Weet dat het persoonlijke **geweten** het hoogste gezag heeft als het verlicht, gevormd en dialogaal is (zie *Amoris Laetitia* 303). Op 24 maart 2021, feestdag van Alfonsus van Liguori (1696 – 1787), patroonheilige van de moraaltheologen, herinnerde de paus katholieke ethici, biechtvaders en missionarissen er aan dat de rede voorrang heeft op gezag en de geleefde realiteit van concrete mensen op theoretische principes. Daaruit maken wij op dat paus Franciscus niet terug wil naar de eeuwige, onveranderbare waarheid van de leer, maar dat hij pleit voor een opening in de kerk. Daarbij is hij zeer voorzichtig en aarzelend, misschien in het besef dat de opening van het Tweede Vaticaans Concilie nog altijd niet gerealiseerd is en dat hij daarom kerkpolitiek voldoende diplomatisch moet zijn. Het is niet ondenkbaar dat hij een schisma wil vermijden waarbij de aartsconservatieven hun eigen weg gaan en de kerk van de 21ste eeuw de rug toekeren. Natuurlijk bestaat dan het risico dat progressieve gelovigen feitelijk afhaken en zo in een anoniem schisma leven. Waarschijnlijk wil de paus tegelijk rekening houden met de verschillende culturen en continenten waar homoseksualiteit nog altijd een taboe is. Vooral in Afrika is heteroseksualiteit zo diep geworteld in traditie en cultuur dat daar geen sprake kan zijn van de waardering van homoseksuele relaties.

Het is niet ondenkbaar dat hij een schisma wil vermijden waarbij de aartsconservatieven hun eigen weg gaan en de kerk van de 21ste eeuw de rug toekeren.

Werken aan dialoog in verscheidenheid

Leren verschillen van mening is een groeiproces. Daarvoor zijn discussie en dialoog nodig. Hier is nog veel werk aan de winkel. Vandaar ons sterk pleidooi voor veel meer synodaliteit zodat kerken ter plaatse de best mogelijke maatregelen kunnen voorstellen om de evangelische inspiratie zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij de culturele ontwikkeling ter plaatse. Ruimte scheppen voor dialoog-in-verscheidenheid is essentieel, net als inspiratie en voedsel bieden voor het persoonlijk geweten.

5. Wat zegt u als pastor tegen mensen in een homoseksuele relatie, tegen hun ouders, broers en zussen, grootouders?

In de eerste plaats moeten we echt luisteren, nabij zijn, vragen stellen en meegaan. Pas daarna kunnen we een woord spreken. En laat dat spreken dan over de Liefde gaan. Liefde begint met erkenning. Liefde gaat boven alles.

Liefde begint met erkenning. Liefde gaat boven alles.

Je mag zijn zoals je geschapen bent door God. Je bent een gave Gods, je mag jezelf zoveel mogelijk ontwikkelen, ook in je relaties. Daarvoor heb jij, net zoals iedereen, de Tien Geboden als oriëntatie. Met name in de tweede tafel lees je grensregels die enkel de voorwaarden scheppen tot liefde zonder de volheid van de liefde zelf normatief te bepalen (cf. Johannes-Paulus II, *Veritatis Splendor*, 1983, nr. 13).

Duurzame liefde kent vele gezichten. Iedereen die vriendschapsliefde-in-verbondenheid probeert waar te maken, met vallen en opstaan, heeft recht op de zegening van God. Niemand heeft het monopolie om dat aan iemand te ontzeggen. Integendeel, die zegening moet aan iedereen gegund worden.

Iedereen die vriendschapsliefde-in-verbondenheid probeert waar te maken, met vallen en opstaan, heeft recht op de zegening van God. Niemand heeft het monopolie om dat aan iemand te ontzeggen. Integendeel, die zegening moet aan iedereen gegund worden.

Verantwoordelijken voor het vak Christelijke seksualiteits-, huwelijks- en gezinsethiek, Faculteit Theologie en Religiewetenschappen, KU Leuven

Roger Burggraeve

Ilse Cornu

Thomas Knieps-Port le Roi

Meer achtergrond en didactische verdieping

- In De Kijker '[Gelijke liefde](#)' - Jongeren en de zoektocht naar relationele en seksuele identiteit in onze samenleving
- [Positieve reacties van binnen én buiten de Kerk sterken verzet van bisschop Bonny: "Boosheid zakt, overtuiging stijgt"](#) (VRT NWS, 21 maart 2021)